

İzmir İlindeki İki Tıp Fakültesine Devam Eden Son Sınıf Öğrencilerinin Dental Travmaya Yaklaşımları*

MANAGEMENT OF DENTAL TRAUMA OF LAST YEAR MEDICAL STUDENTS ATTENDING TWO MEDICAL SCHOOLS IN IZMIR

Ece EDEN ¹, Gülser KILINÇ ², Hülya ELLİDOKUZ ³

¹Ege Üniversitesi Diş Hekimliği Fakültesi, Pedodonti Anabilim Dalı

²Dokuz Eylül Üniversite Hastanesi Çalışan Sağlığı Diş Merkezi Çocuk Diş Bölümü

³Dokuz Eylül Üniversitesi Tıp Fakültesi, Biyoistatistik ve Tıbbi Bilişim Anabilim Dalı

ÖZET

Amaç: Bu çalışmanın amacı, İzmir'deki 2 tıp fakültesinin son sınıf öğrencilerinin dental travmalar ve özellikle diş avulsiyonları ile ilgili yaklaşımını değerlendirmektir.

Gereç ve yöntem: Çalışmada, İzmir ilindeki iki tıp fakültesinden (Ege ve Dokuz Eylül Üniversitesi) 152 son sınıf öğrencisi yer almıştır. 10 soruluk anket formları okul yönetimi tarafından dağıtılmıştır.

Bulgular: Öğrencilerin %88,2'si dental travma ile ilgili eğitimin önemli olduğunu belirtmiştir. %45,4 oranındaki öğrenciler hastayı diş hekimine sevk edeceğini belirtirken %21,7'lik bölüm ise avulse olmuş dişi reimplante etmeyi tercih etmişlerdir. Avulse olmuş dişin taşınması sırasında öğrencilerin %43,4'ü steril salin solüsyonu tercih ederken, %20,4'lük bölüm ise ıslak gazlı bezde dişin taşınmasını önermişlerdir. Öğrencilerin %69,7'si bu konu hakkında sahip oldukları bilgi düzeyini yeterli bulmazken %67,1 oranındaki öğrenciler ise bilgilerini geliştirmeye istekli olduklarını belirtmiştir

Sonuç: İzmir'deki iki tıp fakültesine devam eden son sınıf öğrencilerinin ağız ve diş travmaları konusundaki bilgilerinin yetersiz olduğu ve tıp öğrencilerinin bu konuda daha kapsamlı bir eğitim almalarının faydalı olacağı sonucuna varılmıştır.

Anahtar sözcükler: Dental travma, tıp fakültesi öğrencileri, dental aciller

SUMMARY

Objectives: The purpose of the present study is to evaluate the management of last year medical students attending 2 medical schools in Izmir, about primary treatment of dental trauma with special attention to tooth avulsion.

Material and method: The study population consisted 152 last grade students of 2 medical schools (Ege and Dokuz Eylül University) in Izmir. A questionnaire with 10 questions was distributed by the help of the schools' administrations.

Results: 88.2% of the students stated that it was important to be educated on dental trauma. Only 21.7% of the students choose to reimplant an avulsed tooth whereas 45.4% suggested sending the patient to a dentist. 43.4% of the students preferred sterile saline solution for transporting an avulsed tooth and 20.4% suggested to use a wet gauze

Gülser KILINÇ
Dokuz Eylül
Üniversite Hastanesi
Çalışan Sağlığı Diş Merkezi
Çocuk Diş Bölümü
35340, İnciraltı İZMİR
Tel: (232) 4122185

*Verona'da 11-13 Haziran 2010 tarihinde yapılan 16. Dünya Dental Travmatoloji Kongresi'nde sunulmuştur.

for transportation. 69.7% of the medical students were not satisfied about their knowledge level about the subject and 67.1% were willing to improve their knowledge and ability in diagnosis and primary treatment of dental trauma.

Conclusion: It is reported that the knowledge level on dental trauma of last grade medicine students attending 2 universities in Izmir was not satisfying and it would be helpful to improve the knowledge by a denser education programs on the subject for medicine students.

Key words: Dental trauma, medical students, Dental emergencies

Travmatik dental yaralanmalar hayatın her döneminde meydana gelebilmesine rağmen özellikle çocuk ve gençlerin bu yaralanmaya daha sıklıkla maruz kaldıkları bilinmektedir (1-4). Travmatik dental yaralanmaların en önemli nedenleri küçük yaşlarda düşme iken daha ileriki yaşlarda bisiklet, trafik, şiddet ve spor kazalarıdır (5).

Gassner ve ark dental yaralanmanın etyolojik sebeplerini inceledikleri çalışmalarında, günlük yaşam aktiviteleri sonucu %38, sporun %31, şiddetin %12, trafik kazalarının %12, iş kazalarının %5 ve diğer sebeplerin de %2 oranında dental travmaya yol açtığını saptamışlardır (6). Travmadan en çok etkilenen bölgelerden biri orofasiyal bölgedir. Maksillofasiyal bölgede, plastik veya beyin cerrahisini ilgilendiren ciddi travmalar olabileceği gibi oral cerrahi ve endodontik tedavileri gerektiren dentoalveolar yaralanmalar da meydana gelmektedir. Yapılan çalışmalarda dental travma insidansı %11-60 arasında bulunmuştur (7-10).

Travmatik diş yaralanmalarının görülme sıklığı çalışmaların yapıldığı ülkelere, çalışmaya dahil edilen grubun yaşına, cinsiyetine ve travmatik yaralanmaya neden olan faktörlere göre değişiklik göstermektedir. Çocukların okul öncesi dönemde dental travmaya maruz kalma oranı yaklaşık %7-42 arasında gösterilmektedir (1,3,11). Süt dentisyonda travmatik diş yaralanmalarının görülme sıklığında erkekler ve kızlar arasında belirgin fark olmamasına karşın, daimi dentisyonda travmatik yaralanma görülme sıklığı erkeklerde kızlara göre daha fazladır (2).

Diş ve çevre dokulara gelen travmalar yumuşak doku ve kemik dokusundaki yaralanmalar dışında, en çok üst orta keser dişleri etkilemektedir. Bunu üst yan keserler izlemektedir (2,12,13). Travmatik dental yaralanma sonucu dişlerde kırılma veya yer değiştirme meydana gelebilir. Bu tür yaralanmalarda en kısa sürede müdahale prognozun olumlu etkilenmesine neden olur.

Çocuklarda diş ve diş eti dokularını ilgilendiren travmalar da yaralanmanın ciddiyetine ve meydana geldiği yere göre, yaralanma çok ciddi olmadığında, ilk müdahaleyi evde aileler, okuldaysa öğretmenler yapmaktadır. Genellikle bundan sonra hasta, gerektiğinde hastanelerin acil servislerine yönlendirilirler (2). Burada ebeveynlerin, öğretmenlerin bilgi seviyesi ve özellikle prognoz açısından değerlendirildiğinde müdahale eden hekimin, diş ve diş etine yönelik yaklaşımı ve becerisi çok önemlidir.

Travmalar genellikle acil müdahale gerektiren, mesai saatleri dışında ve tatil günlerinde de sıklıkla ortaya çıkan durumlar olduğu için, hastalar öncelikle hastanelerin acil servislerine başvurmakta ve hastaları burada ilk karşılayan diş hekimlerinden önce tıp hekimleri olmaktadır (14-16). Acil servislere yapılan başvurularda öncelik, hastaların genel sağlığını tehdit eden durumların tedavisidir. Bunun yan sıra oluşan hasarlara müdahale genellikle geri planda kalmakta, diş ve çevre dokuların tedavisi göz ardı edilebilmektedir. Oysa dental yaralanmalarda erken müdahale prognoz açısından büyük önem taşımaktadır.

Bu nedenle travma vakalarında genellikle ilk başvuru yapılma olasılıkları yüksek olan tıp hekimlerinin bilgi seviyelerinin ve hastaya yaklaşımlarının değerlendirilmesi büyük önem taşımaktadır. Bu çalışmanın amacı, İzmir ili içinde yer alan Ege ve Dokuz Eylül Üniversitesi tıp fakültesindeki son sınıf öğrencilerinin diş ve çevre doku yaralanmaları konusundaki yaklaşımlarını belirlemektir.

GEREÇ VE YÖNTEM

Çalışmaya 2009-2010 yılı akademik eğitim ve öğretim döneminde İzmir ili içinde bulunan Ege ve Dokuz Eylül Üniversitesi Tıp Fakültesi son sınıfta okuyan öğrenciler üzerinde yürütülen tanımlayıcı bir çalışmadır. Çalışmaya Ege Üniversitesinde okuyan 268, Dokuz Eylül'de okuyan 125 Öğrenci dahil edilmiştir. 152 öğrenci ankete cevap vermeyi kabul etmiştir. Eğitim sistemleri irdelendiğinde,

Ege Üniversitesi Tıp Fakültesinde eğitim entegre sistem şeklinde yürütülmekte ve ağız ve diş sağlığı eğitimi 3. sınıfta beslenme bloğu içinde yer almaktadır. Bu ders 1 saat teorik ve 20-25 kişilik gruplara verilen 2 saatlik uygulama şeklinde yürütülmektedir. Verilen eğitimin içeriğinde travma konusuyla ilgili temel bilgiler yer almaktadır.

Dokuz Eylül Üniversitesi Tıp fakültesinde probleme dayalı öğrenim ve taske dayalı öğrenim uygulanmaktadır. 6 sınıf öğrencilerine ağız diş sağlığı eğitimi Halk Sağlığı stajı içinde 20-25 kişilik gruplar halinde 3 saatlik bir ders şeklinde verilmektedir. İlk saatte genel ağız diş sağlığı bilgisi, diğer 2 saatte ise karşılaşılabilecek ağız diş sağlığıyla ilgili acil dental travmalar konusunda yapmaları gerekenler ve çalışacağı bölgedeki hastalarını ağız diş sağlığı konusunda uyarmalarına yönelik genel bilgiler yer almaktadır.

Çalışmanın yapılabilmesi için her iki fakültenin dekanlığından gerekli izinler alınmıştır. Anket formları öğrenci işleri aracılığı ile çalışmacılardan birinin gözetiminde öğrencilere ulaştırılmış ve toplatılmıştır. Öğrencilerin katılımını artırmak için staj gruplarında duyurular yapılmış öğrencilerin birbirleriyle etkileşimleri engellenerek doldurulmuştur. Anket oluşturulurken travma vakalarında acil müdahalede önem taşıyan temel konular belirlenmiş ve bu konulardaki bilgi seviyesinin tespiti amacı ile çoktan seçmeli dokuz ve boşluk doldurma bir olmak üzere toplam on soru içeren anket hazırlanmıştır. Anket formları daha önce benzer konumda yapılmış çalışmalarda kullanılmış geçerliliği test edilmiş sorular kullanılarak oluşturulmuştur (17). Ankette katılımcı adı belirtilmemiş sadece cinsiyet, yaş ve devam edilen okul bilgisi bağımsız değişken, öğrencilerin bilgi düzeyi ve travmaya yaklaşımları bağımlı değişken olarak belirlenmiştir.

Elde edilen veriler SPSS 11.0 paket programında Ki Kare Testi kullanılarak istatistiksel olarak değerlendirilmiştir. İstatistik anlamlılık düzeyi $p < 0,05$ kabul edilmiştir.

BULGULAR

Çalışmamıza Ege ve Dokuz Eylül Üniversitesi Tıp Fakültesinde son sınıfta okuyan 152 öğrenci katılmıştır. Dağıtılan anketlerin doldurulma oranı %38,6'dır. Ege Üniversitesi'nden 91 (%34) öğrenci, Dokuz Eylül Üniversitesi

sinden 61 (%48,8) öğrenci çalışmaya katılmışlardır. Öğrencilerin 78'i (%51,3) erkek, 74'ü (%48,7) ise kızdır. Çalışma grubunun yaş ortalaması $24 \pm 2,1$ yaştır.

Çalışmaya katılan öğrencilere diş travmaları konusunda eğitim almak sizce önemli midir diye sorulduğunda; öğrencilerin %88,2'si eğitimin önemli olduğunu belirtmişlerdir. Cinsiyet açısından bir fark bulunmamıştır ($p=0,376$). Bu konuda erkeklerin %85,9'u, kızların %90,5'i eğitim almanın önemli olduğunu söylemiştir.

"Ağız diş travmalarıyla ilgili bilgi seviyenizden memnun musunuz?" diye sorulduğunda ise öğrencilerin %69,7'si memnun olmadığını belirtmiş, cinsiyetle soru arasında istatistiksel bir fark bulunmamıştır ($p=0,831$).

Öğrencilere diş travmaları ile ilgili bir eğitim programına katılmak istekleri sorulduğunda ise %67,1'i katılmak isteyeceğini söylemiştir. Kızların %75,7'si bu konuda eğitim almak istediklerini belirtirken, erkeklerde bu oran %59,0 olarak bulunmuştur. Buna göre, cinsiyetle eğitim programına katılma arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark saptanmıştır ($p=0,028$).

"Kafa yüz bölgesine gelen travmalarda diş ve çenelerin etkilenme yüzdesi sizce ne kadar?" diye sorulduğunda, öğrencilerin %69,7'si %40-80 arasında olduğunu belirtmişlerdir (Tablo I).

Dental travma ile ilgili öğrencilerin verdiği diğer cevaplar Tablo II' de gösterilmiştir. "Kaza sonucu genel sağlığın tehdit altında olmadığı durumlarda dişlerde kırık meydana geldiğinde ne yaparsınız?" diye sorulduğunda; %59,9'u hemen bir diş hekimine yollarım derken, %34,9'u diş hekimine başvurmasını önerdiğini söylemiştir.

Tablo I. Kafa ve yüz bölgesine gelen travmalarda diş ve çene bölgesinin etkilenme yüzdesi konusundaki yanıtların dağılımı

Diş ve çene bölgesi etkilenme yüzdesi yanıtları	Sayı	%
1-20	5	3,3
21-40	32	21,1
41-60	57	37,5
61-80	49	32,2
81-100	9	5,9
Toplam	152	100,0

"Kaza sonucu daimi diş yerinden çıkarsa ne yaparsınız?" diye sorulduğunda; öğrencilerin %21,7'si dişi diş soketine yerleştirmeyi düşündüğünü belirtmişler, %45,4'ü diş hekimine göndereceğini söylerken, %17,1'i çocuğun ağzını yıkayacağını, %15,8'i bir şey yapmayacağını belirtmiştir.

"Travma sonrası diş hekimine danışmanın aciliyeti ne kadardır?" diye sorulduğunda; en yüksek oranda cevap verilen seçenek %31,6 ile birkaç saat içinde olarak belirlenmiştir. "Travma sonucu yerinden çıkmış diş kirli ise ne yaparsınız?" diye sorulduğunda; öğrencilerin %73'ü steril serum fizyolojik ile yıkayacağını belirtmişlerdir. Bu soruya ikinci en yüksek oranda cevap veren 16 (%10,5) öğrenciler ise hiçbir şey yapmayacaklarını belirtmişlerdir.

"Yerinden çıkan diş kırık ise ne yaparsınız?" diye sorulan soruya ise öğrencilerin %63,8'si kırık dişi diş hekimine yollarım diye yanıtlamışlardır. "Diş hekimine gidene kadar diş nereye konulmalıdır?" diye sorulduğunda; %43,4'ü steril serum fizyolojik içerisinde göndermek gerektiğini belirtmişlerdir.

TARTIŞMA

Ülkemizde tıp fakültesi öğrencilerine ağız diş sağlığı dersi veren tıp fakültesi sayısı oldukça azdır. Bu konuda eğitim verilen fakülteler içerisinde de eğitim müfredatının oldukça dolu olması nedeniyle ağız diş sağlığına ayrılan ders saati oldukça sınırlıdır. Bu süre içinde daha çok genel ağız diş sağlığı eğitimi verilmekte, çok az acil diş hekimliğinden bahsedilmektedir (18,19). Bu çalışmada da tıp fakültesi öğrencilerinin genel ağız diş sağlığı bilgisi değerlendirilmiyep dental travma konusundaki bilgilerinin değerlendirilmesi yapılmaya çalışılmıştır.

Yapılan çalışmalarda acil servislere travma nedeniyle her yaş grubundan başvuran kişi sayısının oldukça çok olduğu ve bu başvurularda baş boyun bölgesi travma oranının genel travmalar içinde %20'lik bir oranı oluşturduğunu belirtilmektedir (14,15). Baş boyun bölgesi travmaları içinde dental travmaların önemli bir yer tuttuğu

bilinmektedir (1,5,14). Biz de çalışmamızda öğrencilere kafa yüz bölgesine gelen travmalarda diş ve çenelerin etkilenme yüzdesi sizce ne kadar diye sorduğumuzda %69,7 si %40-80 arasında olduğunu belirtmişlerdir. Bu oldukça yüksek bir orandır.

Çalışmalar dental travmalar içerisinde dişin tümüyle yerinden çıkması oranını %0,5-16 olarak belirtmektedir (20,21). Bilindiği gibi dişin soket içine yerleştirilme süresi ile dişin ağızda tutulma oranı arasında doğru bir ilişki vardır. Subhashraj yaptığı çalışmada, kaza sonucu daimi diş yerinden çıkarsa ne yaparsınız diye sorduğu soruya %58 i diş hekimine göndereceğini, %36 sı sokete yerleştireceğini söylemiştir (17). Öcek ve ark. tıp fakültesi 3. sınıf öğrencileriyle yaptıkları çalışmada ağız ve diş sağlığı eğitimi öncesi soketinden tümüyle çıkmış dişin tedavisi konusunda sordukları soruya, yerinden çıkan dişi soketine yerleştirim diyenlerin sayısı %27,8 iken eğitim sonrası %99,2 olduğu rapor edilmiştir (19). Çalışmamızda diş hekimine gönderme oranı %45,4, dişi yerine yerleştirme oranı ise %21,7 olarak saptanmıştır.

Çalışmamızda uygulanan ankete katılım oranının düşük olması nedeniyle tüm öğrencilerin dental travma konusunda bilgi seviyelerinin değerlendirilmesi mümkün olamamıştır. Bu çalışma bulgularına dayanarak genelleme yapmak bu nedenle mümkün değildir. Fakat katılımcıların bu konudaki eksiklikleri olduğunu kabul ediyor olmaları dikkate alınması gereken bulgulardan biridir. Dental travmalar sonrası yapılan acil müdahale tedavinin sürdürülme şekli ve dişin prognozu açısından büyük önem taşır. Dişin alveol soketine hemen yerleştirilememesi durumunda, diş hekimine taşınırken bulunduğu ortam tedavinin prognozunu etkilemektedir. Bunun için en uygun ortamın her yerde kolaylıkla bulunabilecek pastörize süt, daha sona serum fizyolojik olarak belirtilmektedir (21,22). Bu çalışmada diş hekimine gidene kadar dişin taşınabileceği en uygun solüsyon (%43,4) serum fizyolojik olarak belirtilmiştir.

Tablo II. Dental travma ile ilgili sorulara verilen cevaplar ve yüzdeleri

Soru	Cevap	Sayı (%)
Kaza sonucu dişte veya dişlerde kırık meydana gelmiş genel sağlık durumu tehdit altında olmayan çocukta ne yaparsınız?	Çocuğu hemen dişhekimine yönlendiririm	91(59,9)
	Çocuğu dişleri için dişhekimine gitmesi gerektiğini mutlaka söylerim	53 (34,9)
	Diş ile ilgili bir şey yapma gereği duymam.	7(4,6)
	Diğer.....	1(0,7)
Kaza sonucu kalıcı dişi yerinden çıkmış, genel sağlık durumu tehdit altında olmayan bir çocuk ile karşılaşırsanız ne yaparsınız?	Çocuğu hemen dişhekimine yönlendiririm	69 (45,4)
	Dişi soketine(çıkan yere) yerleştirir, hemen dişhekimine yollarım	33 (45,4)
	Çocuğun ağzını çeşme suyu ile yıkar, dişi ıslak beze sararım.	26 (17,1)
	Çocuğun ağzını serum fizyolojikle yıkar, diş ile ilgili bir şey yapmam	24 (15,8)
Travma sonrası dişhekimine danışmanın aciliyeti(süre olarak) nedir?	Hemen	44 (28,9)
	30dakika içinde	25 (16,4)
	Birkaç saat içinde	48 (31,6)
	Ertesi günden önce	29 (19,1)
	Diğer.....	6 (3,9)
Yerinden çıkan diş kirli ise ne yaparsınız?	Diş yüzeylerini ovar, fırçalarım	7 (4,6)
	Su ile çalkalarım	10 (6,6)
	Steril serum fizyolojik ile yıkarım	111 (73,0)
	Hidrojen peroksitle yıkarım	6 (3,9)
	Hiç bir şey yapmam	16 (10,5)
	Diğer.....	2 (1,3)
Yerinden çıkan diş kırık ise ne yaparsınız?	Yinede sokete yerleştiririm	21 (13,8)
	Kırık dişi dişhekimine yollarım	97 (63,8)
	Kırık parçayı dert etmem	19 (12,5)
	Bilmiyorum	12 (7,9)
	Diğer.....	3 (2,0)
Dişhekimine gidene kadar diş nereye konmalıdır	Buz	11 (7,2)
	Çeşme suyu	9 (5,9)
	Süt	12 (7,9)
	Islak gazlı bez	31 (20,4)
	Steril serum fizyolojik	66 (43,4)
	Pamuk	2 (1,3)
	Çocuğun ağzı	19 (6,6)
	h) Herhangi bir aseptik sıvı	9 (5,9)
	i) Diğer.....	2 (1,3)

Diş travmaları konusunda eğitim almak sizce önemli mi sorusuna çalışmamızda %88,2 evet diye cevap verirken Subhashraj'ın çalışmasında bu oran %100'dür (17). Diş travmalarıyla ilgili bilgi seviyenizden memnun musunuz diye sorulduğunda ise çalışmamızda öğrencilerin %69,7'si, Subhashraj'ın çalışmasında ise %95,5'i memnun olmadığını belirtmiştir. Diş travmaları ile ilgili bir eğitim programına katılmak istermisiniz diye sorulduğunda ise

%67,1'i katılmak isteyeceğini söylemiştir. Ancak burada ilginç olan kızların (%75,7) si eğitim almak isterken erkeklerin (%59,0) oranı oldukça düşük kalmaktadır. Bu da bize bu alanda kız öğrencilerin daha hevesli olduğunu göstermektedir.

Dünya Hekimler Birliği tıp eğitiminin amacını, "hasta ve toplum için kaliteli koruyucu ve tedavi edici hizmet vermeyi sağlayan bilgi, beceri, değerler ve davranış bi-

çimlerinde “yetenekli ve yeterli” olan hekimleri yetiştirmek” şeklinde belirtmektedir. Bu doğrultuda tıp fakültesi mezunları; Toplum, aile ve bireylerin hastalık, kaza ve yaralanmalardan korunma da, sağlığın korunması ve geliştirilmesinde, kendi rollerini bilme ve uygun müdahalelerde bulunma bilgisine sahip olmalıdır denilmektedir (23,24). Acil servisler özellikle diş hekimleri muayenehanelerinin kapalı olduğu saatlerde diş ve diş eti problemi olan hastaların bakımlarının verildiği önemli alanlardır. Bu nedenle hizmetin iyi bir şekilde verilebilmesi için gerekli olan acil servis ortamının, tanı ve tedavi gereçlerinin sağlanması ve acil servis hekimlerine dental bakım konusunda verilen eğitimin geliştirilmesi gerekmektedir (25). Lewis ve ark'larının yaptığı çalışmada hafta içi diş hekimlerinin kapalı olduğu saatlerde acil servise dental problem ile gelen hastalar dental başvuruların %39,3'ünü ve hafta sonunda da %36,2'sini oluşturmaktadır (26).

Acil servisler sadece travma vakalarında değil diğer diş ve dişeti yakınmaları olan hastalar için de önemli bir başvuru alanıdır. Bu nedenle acil servislerde acil tedavi gerektiren dişinin tanı, basit tedavi ve daha sonraki takipleri yapılabilmelidir (25).

Bu çalışmada amaç fakülteler arası dental travmalar konusunda eğitim seviyesini karşılaştırmak olmayıp, müfredatında konuyla ilgili eğitim olan bu iki fakülte'deki öğrencilerin bilgi düzeylerinin saptanmasıdır. İki fakültede ders içerikleri benzer olmasına karşın, eğitim sistemi farklı ve bu dersin verilme yılları değişiklik göstermektedir. Bir fakültede üçüncü sınıfta verilen eğitim, diğer fakültede altıncı sınıfta verilmektedir. Fakülteler arası kıyaslama yapılmamış olmasına rağmen genel değerlendirmede travma konusundaki bilgilerin yetersiz ve eğitim ihtiyacının var olduğunun rapor edilmesi, tıp eğitiminde uygun bir içerikle ağız diş sağlığı konusunun ciddi bir şekilde ele alınması gerekliliğini ortaya koymaktadır. Temel hekimlik bilgileriyle donatılmış yeni mezun tıp hekimleri ülkenin farklı şartlara sahip alanlarında sıklıkla travma vakası ile karşılaşmaktadır. Acil vakalarda hastanın hayati fonksiyonlarının kontrolü sağlanmasının yanı sıra meydana gelen yaralanmanın oluşturduğu hasarın tamirini yapmakta hekimin görevidir. Yaralanma sonucu oluşan yaralarda deri üzerine dikiş atmak, disloke olmuş eklem yerine oturtulması kadar yerinden çıkmış dişin

sokete yerleştirilmesi de aynı derecede önemlidir.

Sonuç olarak, çalışma bulguları son sınıf tıp fakültesi öğrencilerinin dental travma konusunda bilgilerinin yetersiz olduğunu, bu nedenle tıp fakültesi eğitim müfredatı içersine daha kapsamlı bir şekilde ağız ve diş sağlığı bilgilerinin verilmesinin uygun olacağı düşünülmektedir. Bu eğitimde, dental travmaya yönelik interdisipliner seminerler, vaka taktimleri ve pratiğe yönelik dersler verilmesi uygun olacaktır. Ayrıca acil tıp uzmanlığı veren kurumların asistan eğitim programlarına, diş ve çevre dokulara gelen travmalara yönelik yeterli eğitim süresi ayrılmalı ve bu hastaların hasta bakım kalitesi artırılmaya çalışılmalıdır.

TEŞEKKÜR

Çalışmanın gerçekleştirilmesinde Ege Üniversitesi ve Dokuz Eylül Üniversitesi Tıp Fakültesi Dekanlığına verdikleri destekten ötürü teşekkür ederiz.

KAYNAKLAR

1. Kargül B, Çağlar E, Tanboğa I. Dental trauma Turkish children. *İstanbul Dental Traumatology* 2003;19:72-75.
2. Avşar A. Yedi-ondört yaş grubu çocuklarda görülen travmatik yaraların incelenmesi. *C.Ü. Diş Hekimliği Dergisi* 2002;5: 117-120.
3. Oliveira LB, Marcenes W, Ardenghi TM, Sheiham A, Bonecker M. Traumatic dental injuries and associated factors among Brazilian preschool children. *Dental Traumatology* 2007;23:76-81.
4. Marcenes W, Al Beiruti N, Tayfour D, Issa S. Epidemiology of traumatic injuries to the permanent incisors of 9- 12-year-old schoolchildren in Damascus, Syria. *Endod Dent Traumatol* 1999;15:117-123.
5. Gassner R, Va`zquez Garcia J, Leja W, Stainer M. Traumatic dental injuries and Alpine skiing. *Endod Dent Traumatol* 2000;16:122-127.
6. Gassner R, Tuli T, Hachl O, Rudisch A, Ulmer H. Cranio-maxillofacial trauma: a 10 year review of 9543 cases with 21067. *Injuries Journal of Cranio-Maxillofacial Surgery* 2003;31:51-61.
7. Çalışkan MK, Türkün M. Clinical investigation of traumatic injuries of permanent incisors in Izmir, Türkiye. *Dental Traumatology* 1995;11:210-215.
8. Caldas Jr AF, Burgos MEA. A retrospective study of traumatic dental injuries in a Brazilian dental trauma

- clinic. *Dental Traumatology* 2001;17:250–253.
9. Ferrari CH, Medeiros JMF. Dental trauma and level of information: mouthguard use in different contact sports. *Dental Traumatology* 2002;18:144–147.
 10. Altay N, Güngör HC. A retrospective study of dentoalveolar injuries of children in Ankara, Turkey. *Dent Traumatol* 2001;17: 201–204.
 11. Hasan AA, Qudeimat MA, Andersson L. Prevalence of traumatic dental injuries in preschool children in Kuwait – a screening study. *Dental Traumatology* 2010; 26:346–350.
 12. Ayna B, Hamamcı N, Çelenk S, İzol B. Travma sonucu oluşan Kron kırıklarının multidisipliner yaklaşımla tedavisi. *Süleyman Demirel Üniversitesi Diş Hekimliği Fakültesi Dergisi* 2009;1: 49-53.
 13. Çelenk S, Sezgin B, Ayna B, Atakul F. Causes of dental fractures in the early permanent dentition: A retrospective study. *J Endodon* 2002;28:208-210.
 14. Söğüt Ö, Al B. Kafa travmalı hastalarda hastane öncesi yaklaşım ve acil serviste yönetim. *Genel Tıp Dergisi* 2009;19:362-369.
 15. Akoğlu H, Denizbaşı A, Ünlüer E, Güneysel Ö, Onur Ö. Marmara Üniversitesi Hastanesi acil servisine başvuran travma hastalarının demografik özellikleri. *Marmara Medical Journal* 2005;18:113-122.
 16. Luz JGC, Di Mase F. Incidence of dentoalveolar injuries in hospital emergency room patients. *Dental Traumatology* 1994;10:188-190.
 17. Subhashraj K. Awareness of management of dental trauma among medical professionals in Pondicherry, India. *Dental Traumatology* 2009;25:92–94.
 18. Çalışkan D, Yaşar F, Tunçbilek A. A.Ü.T.F. 9-10 sönestr öğrencilerinin ağız ve diş sağlığı konusunda bilgi düzeyleri. *Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi Mecbuası* 2002;55: 137-142.
 19. Öcek ZA, Ertuğrul E, Eden E. Ege Üniversitesi Tıp Fakültesi 3. sınıf öğrencilerine verilen ağız diş sağlığı eğitiminin değerlendirilmesi. *Tıp Eğitimi Dünyası* 2008; Mayıs:13-20.
 20. Abu-Dawoud M, Al-Enezi B, Andersson L. Knowledge of emergency management of avulsed teeth among young physicians and dentists. *Dental Traumatology* 2007; 23:348–355.
 21. Qazi SR, Nasir KS. First-aid knowledge about tooth avulsion among dentists, doctors and lay people. *Dental Traumatology* 2009;25:295–299.
 22. Aksoy B, Turgut MD, Altay N. Avülsiyon Yaralanmaları. *Hacettepe Diş Hekimliği Fakültesi Dergisi* 2009; 33:69-77.
 23. Saçakhoğlu F. Dünyada Tıp Eğitimi, Toplum ve Hekim 1997;12:35-39.
 24. Özvarış ŞB. Topluma Dayalı Tıp Eğitimi. *Toplum Hekimliği Bülteni* 2007;26:1-6.
 25. Söyüncü S, Oktay C, Ertan C, Eken C, Janitzky A. Acil servise diş ve diş eti rahatsızlığı nedeniyle başvuran hastaların değerlendirilmesi. *Türkiye Acil Tıp Dergisi* 2005;5:65-68.
 26. Lewis C, Lynch H, Johnston B. Dental complaints in emergency departments: a national perspective. *Ann Emerg Med* 2003;42:93-99.